

Capitulum Primum

[In Aegyptō] filiī Isrāēl crēvērunt, et quasi germinantēs multiplicatī sunt: ac rōboratī nimis, implēvērunt terram.

Surrēxit intereā rēx novus super Ægyptum, quī ignōrābat Ioseph. Et ait ad populum suum: “Ecce, populus filiōrum Isrāēl multus, et fortior nōbīs est. Venīte, sapienter opprimāmus eum, nē forte multiplicetur: et sī ingruerit contrā nōs bellum, ad dātur inimicīs nostrīs, expugnātisque nōbīs ēgrediātur dē terrā.”

germināre: emittere germina (ea quae ex herbīs veniunt: semen, fructus, cēt.)

quasi germinantēs: non vero germinantēs (quia hominēs non germinant) sed vidērī aliquō modō germināre

multiplicāre: multum facere; augēre
rōborāre: virēs dāre

sapienter (adv) < sapiēns

opprimere: efficere ut aliquis surgere nōn possit

ingruere: cum vi accedere

tabernaculum, -ī (n)

later, lateris (m)

praeposuit eīs magistrōs operum:
dedit magistrīs potestatem super opera
filiōrum Isrāel

onus, oneris (n): res quam difficile est
portare vel agere. e.g: saccus lapidibus
plenus, labor difficilis

illūdere: deridēre
amāritūdo, -inis (f)
< amārus/a/um ↔ dulcis, -e
per-dūcere: trahere
lutum, -ī (n): terra humida
famulātus, -ūs (m): servitus; conditiō
servōrum

obstetrix, -icis (f): femina quae iuvat
feminam gravidam parere

praecipere: imperāre

partus, -ūs (m): actus pariendi

reservāre: servāre, conservāre

praeceptum, -ī: quod praecipitur
nōn fēcērunt iuxtā praeceptum
regis: non parent praeceptō regis

cōservāre: servāre
mas, maris (m): homo (vel animal)
masculinus

Præposuit itaque eīs magistrōs operum,
ut affligerent eōs oneribus: ædificaverunt-
quē urbēs tabernāculōrum Pharaōnī, Phi-
thom et Ramessēs. Quantōque opprimē-
bant eōs, tantō magis multiplicābantur, et
crēscēbant: ōderantque filiōs Isrāel Ægyptiī,
et affligēbant illūdentēs eīs, atque ad amā-
ritūdinem perdūcēbant vītā eōrum operi-
bus dūrīs lutī et lateris, omnīque famulā-
tū, quō in terræ operibus premēbantur. Dī-
xit autem rēx Ægypti obstetrīcibus Hebræ-
ōrum, quārum ūna vocābātur Sephora, al-
tera Phua, præcipiēns eīs: “Quandō obste-
trīcābitis Hebræās, et partus tempus advē-
nerit: sī masculus fuerit, interficite eum: sī
fēmina, reservātē.”

Timuērunt autem obstetrīcēs Deum, et
nōn fēcērunt iuxtā praeceptum rēgis Ægyp-
tī, sed cōservābant marēs. Quibus ad sē
accersītis, rēx ait: “Quidnam est hoc quod
facere voluistis, ut puerōs servārētis?”

Quæ responderunt: “Nōn sunt Hebreæ

sicut Ægyptiæ mulierēs: ipsæ enim obstetrīcandī habent scientiam, et priusquam veniāmus ad eās, pariunt.”

scientia, -ae (f): id quod scītur

Bene ergō fēcit Deus obstetrīcibus: et crevit populus, cōfortātusque est nimis. Et quia timuērunt obstetrīcēs Deum, ædificāvit eis domōs. Præcēpit ergō Pharaō omnī pulō suō, dīcens: “Quidquid masculīnī sexūs nātum fuerit, in flūmen prōiicite: quidquid fēminīnī, reservātē.”

cōfortāre: fortem facere, consolārī

Capitulum Secundum

Ēgressus est post hāc vir dē domō Le-
vī: et accēpit uxōrem stirpis suāe. Quā
concēpit, et peperit filiū : et vidēns eum
ēlegantem, abscondit tribus mēnsibus.

fiscella, -ae (f)

scirpus, -ī (m)

Cumque iam cēlāre nōn posset, sūmpsit
fiscellam scirpeam, et līnīvit eam bitūmine

stirps, stirpis (m/f): truncus arboris;
sed hīc significat familiam (fortasse, e.g,
filia sororis patris)

concipere: femina quae concipit efficit
ut infans in sē incipit crescere

ēlegāns = pulcher

scirpeus/a/um: ex scirpīs factus

līnere: ponere rem aliquam mollem in
alterā premendō ac tergendō

bitūmen, -inis (n): rēs mollis atque
ātra quae pōnitur in rēbus ut aqua
īfluere nōn possit

pix, picis (f): alia rēs mollis atque ātra
bitūminī similis

cārex, cāricis (f): herba acuta et
durissima

cārectum, -ī (n): locus caricibus
plenus

rīpa, -ae (f): terra tangēns flumen

cōnsiderāns ēventum reī: exspectans
ut videat quid futurum sit

crepīdo, -inis (f): ripa fluminis
lapidibus strata

alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius
fluit

gradī: gradum facere, ambulāre

papyrio, -ōnis (m): locus multīs cum
papyrīs

famula, -ae = ancilla

miserta (+ gen.): tristis propter
aliquem miserum

ac pice: posuitque intus īfantulum, et exposuit eum in cārectō rīpae flūminis, stante procul sorōre eius, et cōnsiderante ēventum reī. Ecce autem dēscendēbat filia Pharaōnis ut lavārētur in flūmine. Et puellae eius gradiēbantur per crepīdinem alveī. Quæ cum vīdisset fiscellam in papyriōne, mīsīt ūnam ē famulābus suis: et allātam aperiēns, cernēnsque in eā parvulum vāgientem, miserta eius, ait: “Dē īfantibus Hebræōrum est hīc.”

Cui soror puerī: “Vīs,” inquit, “ut vādam, et vōcem tibi mulierem hebræam, quæ nūtrīre possit īfantulum?”

Respondit: “Vāde.”

Perrēxit puella et vocāvit mātrem suam. Ad quam locūta filia Pharaōnis: “Accipe,” ait, “puerum istum, et nūtrī mihi: ego dabō tibi mercēdem tuam.”

suscipere: sumere, capere; subtus
accipere aut prehendere

adultus/a/um: iam vir/femina, non
puer/puella

adoptāre: qui aliquem adoptat efficit
ut filia vel filius suus fiat

Suscēpit mulier, et nūtrīvit puerum: adultumque trādīdit filiæ Pharaōnis. Quem illa adoptāvit in locum filiī, vocāvitque nōmen eius Moysēs, dīcēns: “Quia dē aquā tulī eum.”

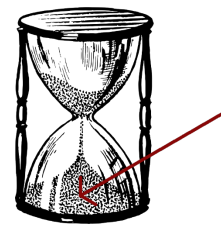
In diēbus illīs postquam crēverat Moysēs, ēgressus est ad frātrēs suōs: vīditque afflictionem eōrum, et virum ægyptium percutientem quemdam dē Hebræis frātribus suīs. Cumque circumspexisset hūc atque illūc, et nūllum adesse vīdisset, percutsum Ægyptium abscondit sabulō. Et ēgressus diē alterō cōspexit duōs Hebræos rixantēs: dīxitque eī quī faciēbat iniūriam: “Quārē percutis proximum tuum?”

Quī respondit: “Quis tē cōstituit prīncipem et iūdicem super nōs? num occīdere mē tū vīs, sicut heri occīdistī Ægyptium?”

Timuit Moysēs, et ait: “Quōmodo palam factum est verbum istud?”

Audīvitque Pharaō sermōnem hunc, et quærēbat occīdere Moysēn: quī fugiēns dē cōspectū eius, morātus est in terrā Madiā, et sedit iuxtā puteum. Erant autem sacerdotī Madian septem filiæ, quæ venērunt ad hauriendam aquam: et implētis canālibus adaquāre cupiēbant gregēs patris suī. Supervēnere pāstōrēs, et eiēcērunt eās: surrexitque Moysēs, et dēfēnsīs puellīs, adaquavit ovēs eārum. Quæ cum revertissent ad

percutere: pulsare, afficere, et quasi vulnerare dolore

sabulum, -ī (n)

abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur

rixāre: certāre

prīnceps, prīncipis (m): rex; dux

iūdex, iūdicis (m/f)

palam ↔ celatum

puteus, -ī (m)

haurīre: sumere ex loco ubi aqua est
adaquāre: aquam dāre

supervēnīre: subitō adesse nocendī causā

supervēnere = supervēnerunt

vēlox, -ōcis: celer

Raguel patrem suum, dīxit ad eās: “Cūr vėlōcius vēnistis solitō?”

īnsuper: praeterea

pōtus, -ūs (m) = pōtiō

Respondērunt: “Vir ægyptius liberāvit nōs dē manū pāstōrum: īnsuper et hausit aquam nōbīscum, pōtumque dedit ovibus.”

comedere: totum ēsse; ēsse

At ille: “Ubi est?” inquit: “quārē dīmīsistis hominem? vocātē eum ut comedat pānem.”

advena, -ae (m) quī nōn est cīvis, qui ab aliō locō venit
terra aliēna: terra ubi is nōn natus est

Lūrāvit ergō Moysēs quod habitāret cum eō. Accēpitque Sephoram filiam eius uxōrem: quæ peperit eī filium, quem vocāvit Gersam, dīcēns: “Advena fuī in terrā aliēnā.”

adiūtor, -ōris (m): qui adiuvat

Alterum vērō peperit, quem vocāvit Eliezer, dīcēns: “Deus enim patris meī adiūtor meus ēripuit mē dē manū Pharaōnis.”

ingemīscere: dolēre

vōciferātus/a/um < **vōciferārī:**
valde exclamāre

gemitus, -ūs (m): sonus atque actus
dolendī

pangō, pangere, pepigisse, pactum:
constituere, statuere

recordor, -ārī, -ātus sum =
meminisse

respicere: aspicere iuvandī causā

Post multum vērō tempore mortuus est rēx Ægyptī: et ingemīscētēs filiī Isrāēl propter opera vōciferātī sunt: ascenditque clāmor eōrum ad Deum ab operibus. Et audīvit gemitum eōrum, ac recordātus est fōederis quod pepigit cum Abraham, Isaac et Iācōb. Et respexit Dominus filiōs Isrāēl et cognōvit eōs.

Capitulum Tertium

Moysēs autem pāscēbat ovēs Iethrō suī sacerdotis Madian: cumque mināset gregem ad interiōra dēserti, venit ad montem Deī Horeb. Appāruitque eī Dominus in flammā ignis dē mediō rubī: et vidēbat quod rubus ārdēret, et nōn combūrerētur. Dīxit ergō Moysēs: “Vādam, et vidēbō vīsiōnem hanc magnam, quārē nōn combūrātur rubus.”

Cernēns autem Dominus quod pergeret ad videndum, vocāvit eum dē mediō rubī,

socer, socerī: pater uxōris vel pater marītī

mināre: cōgere animālia

interiōr, -ōris (adj.): magis intus

dēserta, -ōrum (n): locus ubi paene nihil est; locus sine imbre et aquā

rubus, -ī (m): quaedam herba

ārdēre: habēre ignem in sē

combūrere: igne perdere

vādere: īre, ambulāre

vīsiō, -ōnis (f): quod vīsum est; āctus videndī

et ait: “Moysēs, Moysēs.”

Quī respondit: “Adsum.”

appropriāre = adīre

calceāmentum: quod pedī induitur

terra sāncta: terra deō cōstitutā

At ille: “Nē appropriēs,” inquit, “hūc: solve calceāmentum dē pedibus tuīs: locus enim in quō stās terra sāncta est.”

Et ait: “Ego sum Deus patris tuī, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Abscondit Moysēs faciem suam: nōn enim audēbat aspicere contrā Deum.

afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae nocet vel valde non placet

duritia, -ae (f) < durus/a/um
prae-esse: esse prae alios; dux esse

spatiōsus/a/um: magnus

loca = locī (nom. pl.)

opprimere: efficere ut aliquis surgere nōn possit

Cui ait Dominus: “Vīdī afflīctiōnem populī meī in Ægyptō, et clāmōrem eius audīvī propter dūritiam eōrum quī præsunt operibus: et sciēns dolōrem eius, dēscendī ut libērem eum dē manibus Ægyptiōrum, et ēdūcam dē terrā illā in terram bonam, et spatiōsam, in terram quæ fluit lacte et melle, ad loca Chananæī et Hethæī, et Amorrhæī, et Pherezæī, et Hevæī, et Iebusæī. Clāmor ergō filiōrum Isrāēl venit ad mē: vīdīque afflīctiōnem eōrum, qua ab Ægyptiīs opprimuntur. Sed vēnī, et mittam tē ad Pharaōnem, ut ēducās populum meum, filiōs Isrāēl, dē Ægyptō.”

Dixitque Moysēs ad Deum: “Quis sum ego ut vādam ad Pharaōnem, et ēdūcam filiōs Isrāēl dē Ægyptō?”

Quī dīxit eī: “Ego erō tēcum: et hoc habēbis signum, quod mīserim tē: cum ēdūxerīs populum meum dē Ægyptō, immolābis Deō super montem istum.”

Ait Moysēs ad Deum: “Ecce ego vādam ad filiōs Isrāēl, et dīcam eīs: Deus patrum vestrōrum mīsīt mē ad vōs. Sī dīxerint mihi: ‘Quod est nōmen eius?’ quid dīcam eīs?”

Dīxit Deus ad Moysēn: “EGO SUM QUĪ SUM.” Ait: “Sīc dīcēs filiīs Isrāēl: ‘QUĪ EST mīsīt mē ad vōs.’ ”

Dixitque iterum Deus ad Moysēn: “Hæc dīcēs filiīs Isrāēl: Dominus Deus patrum vestrōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, mīsīt mē ad vōs: hoc nōmen mihi est in æternum, et hoc memoriāle meum in generātiōnem et generātiōnem.”

in æternum: semper

memoriāle, -is (n): id quod memorandum est

“Vāde, et , congregā seniōrēs Isrāēl, et dīcēs ad eōs: Dominus Deus patrum vestrōrum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, dīcēs: Vīsītāns vīsī-

congregāre: in unum locum cōgere vel ferre vel ducere

seniōr, -ōris (adj): magis senex; hīc seniōrēs virī, id est, principēs

vīsītāre: vīsum īre

afflictio, -ōnis (f): rēs quae nocet vel
valde non placet

tāvī vōs: et vīdī omnia quæ acciderunt vō-
bīs in Ægyptō. Et dīxī ut edūcam vōs dē
afflictione Ægyptī in terram Chananæī, et
Hethæī, et Amorrhæī, et Pherezæī, et He-
væī, et Iebusæī, ad terram fluentem lacte et
melle.”

sōlitudo, -inis (< solus/a/um):
deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
immolāre: sacrificium facere

“Et audient vōcem tuam: ingrediēris-
que tū, et seniōrēs Isrāēl, ad rēgem Ægyptī,
et dīcēs ad eum: Dominus Deus Hebræo-
rum vocāvit nōs: ībimus viam trium diērum
in sōlitudinem, ut immolēmus Dominō Deō
nostrō.”

vacuuus/a/um: sine rēbus (cibō,
vestimentīs, pecuniā)
vīcīnus/a: qui prope habitat

spoliāre: capere rēs aliōrum hominum

“Sed ego sciō quod nōn dīmīttet vōs rēx
Ægyptī ut eātis nisi per manum validam.
Extendam enim manum meam, et percu-
tiam Ægyptum in cūctīs mīrābilibus meis,
quæ factūrus sum in mediō eōrum: post
hæc dīmīttet vōs. Dabōque grātiā popu-
lō huic cōram Ægyptiīs: et cum ēgrediēmi-
nī, nōn exhibitis vacuī: sed postulābit mu-
lier ā vīcīnā suā et ab hospitā suā, vāsa ar-
gentea et aurea, ac vestēs: pōnētisque eās
super filiōs et filiās vestrās, et spoliābitis
Ægyptum.”

Capitulum Quartum

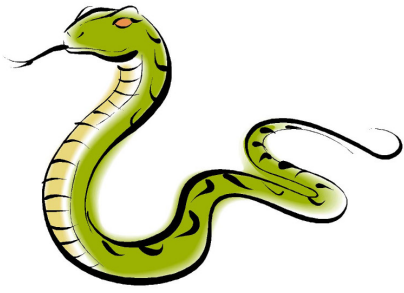
Respondens Moysēs ait: “Nōn crēdent mihi, neque audient vōcem meam, sed dīcent: Nōn appāruit tibi Dominus.”

Dixit ergō ad eum: “Quid est quod tenēs in manū tuā?”

Respondit: “Virga.”

Dixitque Dominus: “Prōiice eam in ter-

prōiicere: procul iacere

coluber, -brī (m)

ram.”

Prōiēcit, et versa est in colubrum, ita ut fugeret Moysēs.

Dīxitque Dominus: “Extende manum tuam, et apprehende caudam eius.”

Extendit, et tenuit, versaque est in virgam. “Ut crēdant,” inquit, “quod appāruerit tibi Dominus Deus patrum suōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

rūsum = rūsus

Dīxitque Dominus rūsum: “Mitte manum tuam in sinum tuum.”

leprōsus/a/um < leprae, -ārum (f):
morbus qui afficit cutem (exterior pars
hominis)

Quam cum mīsisset in sinum, prōtulit leprōsam īnstar nivis. “Retrahe,” ait, “manum tuam in sinum tuum.”

īnstar + gen: similis
retrahere: trahere ab aliquō

Retrāxit, et prōtulit iterum, et erat similis carnī reliquæ. “Sī nōn crēdiderint,” inquit, “tibi, neque audierint sermōnem signī priōris, crēdent verbō signī sequentis. Quod sī nec duōbus quidem hīs signīs crēdiderint, neque audierint vōcem tuam: sūme aquam flūminis, et effunde eam super āridam, et quidquid hauseris dē fluviō, vertētur in sanguinem.”

āridus/a/um: sine aquā

nūdiustertius: ante duōs diēs

Ait Moysēs: “Obsecrō, Domine, nōn sum
ēloquēns ab heri et nūdiustertius: et ex quō
locūtus es ad servum tuum, impeditiōris et
tardiōris linguæ sum.”

ex quō (tempore)

impeditus/a/um: difficile ūtī

Dixit Dominus ad eum: “Quis fēcit os
hominis? aut quis fabricātus est mūtum et
surdum, Perge, igitur, et ego erō in ore tuō:
docēbōque tē quid loquāris.”

fabricatus/a/um: confectus

obsecrāre: orāre, precārī

At ille: “Obsecrō, inquit, Domine, mitte
quem missūrus es.”

Irātus Dominus in Moysēn, ait: “Aa-
rōn frāter tuus Lēvītēs, sciō quod ēloquēns
sit: ecce ipse ēgreditur in occursum tuum,
vidēnsque tē lētābitur corde. Loquere ad
eum, et pōne verba mea in ore eius: et ego
erō in ore tuō, et in ore illius, et ostendam
vōbīs quid agere dēbeātis. Ipse loquētur prō
tē ad populum, et erit os tuum: tū autem
eris eī in hīs quæ ad Deum pertinent. Vir-
gam quoque hanc sūme in manū tuā, in quā
factūrus es signa.

socer, socerī: pater uxōris vel pater
marītī

Abiit Moysēs, et reversus est ad Ieth-
rō socerum suum, dixitque eī: “Vādam et
revertar ad frātrēs meōs in Ægyptum, ut

videam sī adhūc vīvant.”

Cui ait Iethrō: “Vāde in pāce.”

Dīxit ergō Dominus ad Moysēn in Madiān: “Vāde, et revertere in Ægyptum, mortuī sunt enim omnēs quī quærēbant animam tuam.”

Tulit ergō Moysēs uxōrem suam, et filiōs suōs, et imposuit eōs super asinum: reversusque est in Ægyptum, portāns virgam Deī in manū suā. Dīxitque eī Dominus revertentī in Ægyptum: “Vidē ut omnia ostenta quæ posuī in manū tuā faciās cōram Pharaōne: ego indūrābō cor eius, et nōn dīmittet populum. Dīcēsque ad eum: Hæc dīcit Dominus: Fīlius meus prīmōgenitus Isrāēl. Dīxī tibi: Dīmitte fīlium meum ut serviat mihi; et nōluistī dīmittere eum: ecce ego interficiam fīlium tuum prīmōgenitum.”

indūrāre: durum facere

prīmōgenitus: natū maior

dīversōrium, -ī (n): aedificium in quō hominēs in itinere possunt dormīre

Cumque esset in itinere, in dīversōriō occurrit eī Dominus, et volēbat occīdere eum. Tulit idcircō Sephora acūtissimam petram, et circumcīdit præpūtium filiī suī, tetigitque pedēs ejus, et ait: “Spōnsus sanguinum tū mihi es.” Et dīmīsit eum postquam dīxerat:

idcircō: proptereā, ideō

petra, -ae (f): lapis

præpūtium, -ī (n): illa pars puerī quae circumcīditur

spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel uxor erit

“Spōnsus sanguinum ob circumcīsiōnem.”

Dīxit autem Dominus ad Aarōn: “Vāde in occursum Moysi in dēsertum.” **vādere:** īre, ambulāre

Quī perrēxit obviam eī in montem Deī, et ōsculātus est eum. Nārrāvitque Moysēs Aarōn omnia verba Domini quibus miserat eum, et signa quæ mandāverat. Vēnēruntque simul, et congregāvērunt cūctōs seniōrēs filiōrum Isrāēl. Locūtusque est Aarōn omnia verba quæ dīxerat Dominus ad Moysēn: et fēcit signa cōram populō, et crēdidit populus. Audiēruntque quod vīsītāset Dominus filiōs Isrāēl, et respexisset afflictiōnem illōrum: et prōnī adōrāvērunt. **prōnus/a/um:** iacēns in pectore

Capitulum Quintum

Post hæc ingressi sunt Moysēs et Aarōn, et dixerunt Pharaōnī: “Hæc dicit Dominus Deus Isrāel: Dīmittle populum meum ut sacrificet mihi in dēsertō.”

At ille respondit: “Quis est Dominus, ut audiam vōcem ejus, et dīmittam Isrāel? Nesciō Dominum, et Isrāel nōn dīmittam.”

Dixeruntque: “Deus Hebræōrum vocā-

pestis, -is (f): aliquid malum - morbus,
calamitas, cēt.
sollicitāre: invitāre, allicere

vit nōs, ut eāmus viam trium diērum in sō-
litūdinem, et sacrificēmus Dominō Deō no-
strō: nē forte accidat nōbīs pestis aut gla-
dius.”

Ait ad eōs rēx Ægyptī: “Quārē Moysēs
et Aarōn sollicitātis populum ab operibus
suīs? Īte ad onera vestra.”

succrēscere (sub + crēscere): ab īmō
crēscere

Dīxitque Pharaō: “Multus est populus
terræ: vidētis quod turba succrēverit: quan-
tō magis sī dederītis eīs requiem ab operi-
bus?”

idcircō: propterea, ideō

Præcēpit ergō in diē illō præfectīs ope-
rum et exāctōribus populī, dīcēns: “Nēquā-
quam ultrā dabitīs paleās populō ad cōfi-
ciendōs laterēs, sicut prius: sed ipsī vadant,
et colligant stipulās. Et mēnsūram laterum,
quam prius faciēbant, impōnētis super eōs,
nec minuētis quidquam: vacant enim, et id-
circō vōciferantur, dīcentēs: Eāmus, et sa-
crificēmus Deō nostrō. Opprimantur ope-
ribus, et expleant ea: ut nōn acquiēscant
verbīs mendācibus.”

praefectus, -ī (m): qui alicui rei vel
negotio praepositus est

exāctōr, -ī: qui facit ut opera
perficiantur

Igitur ēgressī præfectī operum et exāctō-
rēs ad populum, dīxērunt: Sīc dīcit Pharaō:

“Nōn dō vōbīs paleās: īte, et colligite sīcubi invenīre poteritis, nec minuētur quidquam dē opere vestrō.”

paleam colligentes

Dispersusque est populus per omnem terram Ægyptī ad colligendās paleās. Præfectī quoque operum īnstābant, dīcentēs: “Complētē opus vestrum quotīdiē, ut prius facere solēbātis quandō dabantur vōbīs paleæ.”

quotīdiē: cotīdiē

flagellum, -ī (n)

flagellāre: flagellis pulsāre

Flagellātique sunt quī præerant operibus filiōrum Isrāēl, ab exāctōribus Pharaō-

nis, dīcentibus: “Quārē nōn implētis mēn-
sūram laterum sicut prius, nec heri, nec ho-
diē?”

vōciferārī: vehementer exclamāre

ēn: ecce

idcirco: propterea, ideo

Vēnēruntque praepositī filiōrum Isrāēl,
et vōciferatī sunt ad Pharaōnem dīcentēs:
“Cūr ita agis contrā servōs tuōs? Paleæ
nōn dantur nōbīs, et laterēs similiter impe-
rantur: ēn famulī tuī flagellis cædimur, et
iniūstē agitur contrā populum tuum.”

operārī: laborāre

cōsuētus numerus: numerus quod
semper antea erat
eō quod: quia

Quī ait: “Vacātis ōtiō, et idcirco dīcitis:
Eāmus, et sacrificēmus Dominō. Īte ergō,
et operāminī: paleæ nōn dabuntur vōbīs, et
reddētis cōsuētum numerum laterum.”

Vidēbantque sē praepositī filiōrum Isrāēl
in malō, eō quod dīcerētur eīs: “Nōn mi-
nuētur quidquam dē lateribus per singulōs
diēs.”

foetere: male olere (rēs olēns afficit
nāsum)
præbere: dare

Occurreruntque Moysi et Aarōn, quī stā-
bant ex adversō, egredientibus ā Pharaō-
ne: et dixerunt ad eōs: “Videat Dominus
et iūdicet, quoniam foetere fecistis odorem
nostrum cōram Pharaōne et servīs eius, et
præbuitis ei gladium, ut occideret nōs.”

Reversusque est Moysēs ad Dominum,

et ait: “Domine, cūr afflīxistī populum istum? ex eō: ex eō (tempore)
Quārē mīsistī mē? Ex eō enim quō ingressus
sum ad Pharaōnem ut loquerer in nōmine
tuō, afflīxit populum tuum: et nōn liberāstī
eōs.”

Capitulum Sextum

Dixitque Dominus ad Moysen: “Nunc vidēbis quæ factūrus sim Pharaōnī: per manum enim fortem dimittet eos, et in manū rōbustā eiiciet illōs de terrā suā.”

rōbustus/a/um: durus, rigidus, valens

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: “Ego Dominus qui apparui Abraham, Isaac et Iacob in Deo omnipotente: et nomen meum Adonai non indicavi eis. Pepigi quoque foedus cum eis, ut darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fuerunt advenae. Ego audivi gemitum filiorum Israel, quo Aegyptii oppresserunt eos: et recordatus sum pacti mei. Ideo dicit filiis Israel: Ego Dominus qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum, et eruam de servitute, ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis. Et assumam vos mihi in populum, et ero vester Deus: et sciētis quod ego sum Dominus Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Aegyptiorum, et induxerim in terram, super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Isaac et Iac-

pangō, pangere, pepigisse, pactum:
constituere, definite statuere
foedus, foederis (n): res inter duobus
hominēs vel civitatēs constituta

ergastulum, -i: carcer rusticus

cōb: dabōque illam vōbīs possidendam. Ego Dominus.”

acquiescere: assentiri, fidem habere

Nārrāvit ergō Moysēs omnia filiīs Isrāēl: quī nōn acquiēvērunt eī propter angustiam spīritūs, et opus dūrissimum. Locūtusque est Dominus ad Moysen, dīcēns: “Ingredere, et loquere ad Pharaōnem rēgem Ægyptī, ut dīmittat filiōs Isrāēl dē terrā suā.”

“incircumcīsus labiūs” fortasse sibi vult labia (id est, facultas loquendi) non iam deo serviendo apta esse, sicut vir incircumcīsus non iam deo serviendo aptus est

Respondit Moysēs cōram Dominō: “Ecce filiī Isrāēl nōn audiunt mē: et quōmodo audiet Pharaō, præsertim cum incircumcīsus sim labiūs?”

Locūtusque est Dominus ad Moysēn et Aarōn, et dēdit mandātum ad filiōs Isrāēl, et ad Pharaōnem rēgem Ægyptī ut ēdūcerent filiōs Isrāēl dē terrā Ægyptī.

Capitulum Septimum

Dixitque Dominus ad Moysen: “Ecce constitui te Deum Pharaonis: et Aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris ei omnia quae mando tibi: et ille loquetur ad Pharaonem, ut dimittat filios Israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius, et multiplicabo signa et ostenta mea in terra Aegypti, et non audiet vos: immittamque manum meam super Aegyptum, et educam exercitum et populum meum filios Israel de ter-

rā Ægyptī per iūdicia maxima. Et scient Ægyptiī quia ego sum Dominus quī extenderim manum meam super Ægyptum, et edūxerim filiōs Isrāēl dē mediō eōrum.”

Fēcit itaque Moysēs et Aarōn sicut prācēperat Dominus: ita ēgerunt. Erat autem Moysēs octōgintā annōrum, et Aarōn octōgintā trium, quandō locūtī sunt ad Pharaōnem.

Dixitque Dominus ad Moysēn et Aarōn: “Cum dixerit vōbīs Pharaō, Ostendite signa: dīcēs ad Aarōn: Tolle virgam tuam, et prōiice eam cōram Pharaōne, ac vertētur in colubrum.”

coluber, -brī (m): serpens

Ingressī itaque Moysēs et Aarōn ad Pharaōnem, fēcērunt sicut prācēperat Dominus: tulitque Aarōn virgam cōram Pharaōne et servīs eius, quæ versa est in colubrum. Vocāvit autem Pharaō sapientēs et maleficōs: et fēcērunt etiam ipsī per incantātiōnēs ægyptiacās et arcāna quædam similiter. Prōiēcēruntque singulī virgās suās, quæ versæ sunt in draconēs: sed dēvorāvit virga Aarōn virgās eōrum. Indūrātumque est cor Pharaōnis, et nōn audīvit eōs, sicut prācēperat

maleficus, -ī (m): magus, incantator

dracō, -ōnis (m): serpens

Dominus.

ingravāre: facere gravem

Dīxit autem Dominus ad Moysēn: “Ingravātum est cor Pharaōnis: nōn vult dīmittere populum. Vade ad eum māne, ecce ēgrediētur ad aquās: et stābis in occursum eius super rīpam flūminis: et virgam quæ conversa est in draconem, tollēs in manū tuā. Dīcēsque ad eum: Dominus Deus Hebræōrum mīsit mē ad tē, dīcēs: Dīmitte populum meum ut sacrificet mihi in dēsertō: et usque ad præsēns audīre nōluistī. Hæc igitur dīcit Dominus: In hōc sciēs quod sim Dominus: ecce percutiam virgā, quæ in manū meā est, aquam flūminis, et vertētur in sanguinem. Piscēs quoque, quī sunt in fluviō, morientur, et computrēscent aquæ, et affligentur Ægyptiī bibentēs aquam flūminis.”

occursus, -ūs (m): obviam itio, actus occurendī

computrēscere: facere odorem malum propter res mortuas

Dīxit quoque Dominus ad Moysēn: “Dīc ad Aarōn: Tolle virgam tuam, et extende manum tuam super aquās Ægyptī, et super fluviōs eōrum, et rīvōs ac palūdēs, et omnēs lacūs aquārum, ut vertantur in sanguinem: et sit cruor in omnī terrā Ægyptī, tam in ligneis vāsīs quam in saxeis.”

palus, palūdis (f): locus plenum aquae quae non fluit; aqua stagnans

Fēcēruntque Moysēs et Aarōn sicut prācēperat Dominus: et elevāns virgam percussit aquam flūminis cōram Pharaōne et servīs eius: quæ versa est in sanguinem. Et piscēs, quī erant in flūmine, mortuī sunt: computruitque fluvius, et nōn poterant Ægyptiī bibere aquam flūminis, et fuit sanguis in tōtā terrā Ægyptī.

homō fodit

hāc vice: hāc occasione; nunc temporis

Fēcēruntque similiter malefici Ægyptiōrum incantātiōnibus suis: et indūrātum est cor Pharaōnis, nec audīvit eōs, sicut prācēperat Dominus. Āvertitque sē, et ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam hāc vice. Fōdērunt autem omnēs Ægyptiī per circuitum flūminis aquam ut biberent: nōn enim poterant bibere dē aquā flūminis. Implētique sunt septem diēs, postquam percussit Dominus fluvium.

abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur
adaquāre: aquam dāre
adiūtor, -ōris (m): qui adiuvat
adoptāre: qui aliquem adoptat efficit ut filia vel filius suus fiat
adultus/a/um: iam vir/femina, non puer/puella
afflictio, -ōnis (f): rēs quae nocet vel valde non placet
alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius fluit
ardēre: habēre ignem in sē
āridus/a/um: sine aquā
bitūmen, -inis (n): rēs mollis atque ātra quae pōnitur in rebus ut aqua īfluere nōn possit
calceāmentum: quod pedī induitur
cārectum, -ī (n): locus caricibus plenus
cārex, cāricis (f): herba acuta et durissima
combūrere: igne perdere
comedere: totum ēsse; ēsse
concipere: femina quae concipit efficit ut infans in sē incipit crescere
cōnfortāre: fortem facere, consolārī
congregāre: in unum locum cōgere vel ferre vel ducere
cōservāre: servāre
cōnsiderāns ēventum reī: exspectans ut videat quid futurum sit
crepīdo, -inis (f): ripa fluminis lapidibus strata
dēserta, -ōrum (n): locus ubi paene nihil est; locus sine imbre et aquā
dīversōrium, -ī (n): aedificium in quō hominēs in itinere possunt dormīre
fabricatus/a/um: confectus
famulātus, -ūs (m): servitus; conditiō servōrum
gemitus, -ūs (m): sonus atque actus dolendī
germināre: emittere germina (ea quae ex herbīs veniunt: semen, fructus, cēt.)
gradī: gradum facere, ambulāre
haurīre: sumere ex loco ubi aqua est
idcircō: propterea, ideō
illūdere: deridēre
immolāre: sacrificium facere
impedītus/a/um: difficile ūtī
in aeternum: semper
indūrāre: durum facere
īnfantulus/a/um: parvus īnfans
ingemīscere: dolēre
ingruere: cum vi accedere
īnstar + gen: similis
īnsuper: praeterea
interiōr, -ōris (adj.): magis intus
leprōsus/a/um < leprae, -ārum (f): morbus qui afficit cutem (exterior pars hominis)
līnere: ponere rem aliquam mollem in alterā premendō ac tergendō

lutum, -ī (n): terra humida
mas, maris (m): homo (vel animal) masculinus
memoriāle, -is (n): id quod memorandum est
mināre: cōgere animālia
miserta (+ gen.): tristis propter aliquem miserum
multiplicāre: multum facere; augēre
nōn fēcērunt iuxtā praeceptum regis: non parent praeceptō rēgis
nūdiustertius: ante duōs diēs
nūtrīre: dāre lac
obsecrāre: orāre, precārī
obstetrix, -icis (f): femina quae iuvat feminam gravidam parere
onus, oneris (n): res quam difficile est portare vel agere. e.g: saccus lapidibus plenus, labor difficilis
opprimere: efficere ut aliquis surgere nōn possit
pangō, pangere, pepigisse, pactum: constituere, statuere
papyrio, -ōnis (m): locus multīs cum papyrīs
partus, -ūs (m): actus pariendi
percutere: pulsare, afficere, et quasi vulnerare dolore
per-dūcere: trahere
petra, -ae (f): lapis
pix, picis (f): alia rēs mollis atque ātra bitūminī similis
praeceptum, -ī: quod praecipitur
praecipere: imperāre
prae-esse: esse prae alios; dux esse
praeposuit eis magistrōs operum: dedit magistrīs potestatem super opera filiōrum Isrāel
praepūtium, -ī (n): illa pars puerī quae circumcīditur
prīmōgenitus: natū maior
prīnceps, prīncipis (m): rex; dux
prōicere: procul iacere
prōnus/a/um: iacēns in pectore
quasi germinantēs: non vero germinantēs (quia hominēs non germinant) sed vidērī aliquō modō germināre
reservāre: servāre, conservāre
respicere: aspicere iuvandī causā
retrahere: trahere ab aliquō
rīpa, -ae (f): terra tangēns flumen
rixāre: certāre
rōborāre: virēs dāre
rubus, -ī (m): quaedam herba
scientia, -ae (f): id quod scītur
scirpeus/a/um: ex scirpīs factus
seniōr, -ōris (adj.): magis senex; hīc seniōrēs virī, id est, principēs
socer, socerī: pater uxōris vel pater marītī
sōlītudo, -inis (< solus/a/um): deserta;

locus ubi nemo vel unus habitat

spatiōsus/a/um: magnus

spoliāre: capere res aliōrum hominum

spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel uxor erit

stirps, stirpis (m/f): truncus arboris; sed hīc significat familiam (fortasse, e.g, filia sororis patris)

supervēnīre: subitō adesse nocendī causā

suscipere: sumere, capere; subtus accipere autprehendere

terra aliēna: terra ubi is nōn natus est

terra sāncta: terra deō cōstitutā

vacuus/a/um: sine rēbus (cibō, vestimentīs, pecuniā)

vādere: īre, ambulāre

vēlox, -ōcis: celer

vīcīnus/a: qui prope habitat

vīsiō, -ōnis (f): quod vīsum est; āctus videndī

vīsitāre: vīsum īre

vōciferātus/a/um < vōciferārī: valde exclamāre